

SIHTASUTUSES TAHEVA SANATOORIUM HÄDAOHUS OLEVA LAPSE ABISTAMISE JA JUHTUMIST TEAVITAMISE JUHEND

Juhendi koostamise aluseks on: lapse õiguse konventsioon, lastekaitse seaduse § 31, 32, 59, 60 ja § 64, perekonnaseaduse § 124 lõige 2 ja § 134, sotsiaalhoolekande seaduse § 25 ja § 37, põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 45, koolieelse lasteasutuse seaduse § 20 lõige 3, Valga Maavalitsuse poolt koostatud juhend „Hädaohus oleva lapse abistamise ja juhtumist teavitamise juhend“, vägivalda vähendamise arengukava 2010 – 2014, lasteombudsmani koostatud juhend „Abivajavast lapsest teatamine ja andmekaitse“ (Tallinn, 2011).

I MÕISTED

1.1. Laps- on alla kaheksateistkümnepäevane isik.

1.2. Abivajav laps- ei ole tagatud tema turvatunne, areng ja heaolu. Lapse abivajadus võib tuleneda tema võimalikust väärkohtlemisest (sh vägivaldast ja hooletusse jätmisest), aga ka tema sotsiaalsest või hariduslikust erivajadusest, pere toimetulekuraskustest jne. Lapse abistamisel tuleb lähtuda tema individuaalsetest vajadustest ja huvidest.

1.3. Hädaohus olev laps- vajab kaitset tema elu ja tervis. Hädaoht lapse elule ja tervisele võib tuleneda nii välisest keskkonnast, teiste tegevusest kui ka lapse enda käitumisest. Vägivald – füüsilise jõu või võimu tahtlik kasutamine või sellega ähvardamine enda, teise isiku, grupi või kogukonna vastu, mis põhjustab või tõenäoliselt põhjustab vigastusi, surma, psühholoogilist kahju, väärarenguid, ilmajäetust.

1.4. Füüsiline vägivald – tahtlik tegevus või hoolimatus, mis põhjustab inimesele füüsilist valu, vigastusi või surma.

1.5. Lapse kehaline karistamine – vägivalda vorm, mis on määratletud kui karistus füüsilise jõu kasutamisega ning mille eesmärk on tekitada (isegi kergemat laadi) valu või ebamugavust lapsele.

Kiusamine – süstemaatiline võimu kuritarvitamine, mis väljendub korduvas tahtlikus agressiivses käitumises eesmärgiga tekitada ohvrile piina ja kannatusi. Kiusamine võib olla otsene (avalik ohvri rünnak) või kaudne (ohvri isoleerimine, tõrjumine, mis põhjustab tahtmatut üksindust).

1.6. Lapse hooletussejätmine (nn passiivne väärkohtlemine) – vanema või hooldaja kohustuste mittetäitmine lapse füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse arengu eest hoolitsemisel (lapse oluliste füsioloogiliste, emotsionaalsete, tervislike ja/või hariduslike vajaduste rahuldamata jätmine), mis võib kahjustada tema eakohast arengut ning vaimset ja füüsilist tervist.

1.7. Lapse väärkohtlemine – lapsele tahtlik füüsilise, vaimse, emotsionaalse või seksuaalse kahju tekitamine, mis on toime pandud inimese poolt, kes on lapse heaolu eest vastutav, ja mis ohustab lapse füüsilist, vaimset, emotsionaalset, sotsiaalset eakohast arengut ja heaolu.

1.8. Väärkohtleja- on enamasti isik, kes on oma karakteristikute (vanuse, staatuse, teadmiste, füüsilise jõu) poolest lapse suhtes võimupositsioonil, mis muudab lapse tema suhtes kaitsetuks.

1.9. Lapse seksuaalne väärkohtlemine – laste kaasamine seksuaalsesse tegevusse, mille sisust nad ei saa täielikult aru, millele nad ei ole võimelised andma adekvaatset nõusolekut ning mis astub üle seadustest või ühiskonna sotsiaalsetest normidest.

1.10. Seksuaalne vägivald lapse vastu –võimu, seksuaalsete või muude vajaduste rahuldamise eesmärgil toime pandud seksuaalse sisuga kontaktne või mittekontaktne tegevus lapse suhtes täiskasvanu või teise lapse poolt, kes vanuse või arengutaseme poolest on vastutus-, usaldus- või võimusuhetes lapsega.

1.11. Perevägivald – hõlmab lisaks peresuhetele nii kodu- kui ka lähisuhtevägivalla juhtumeid. Perevägivalla puhul on vägivallatseja ja kannataja ühest perest, vägivald toimub tavaliselt pereliikmete (ka endiste) vahel või pereliikme ja lähisugulase vahel. Perevägivalla puhul kasutab füüsiliselt ja vaimselt tugevam isik nõrgemat väärtalt ära.

1.12. Perevägivalla ohver – inimene, kes kannatab füüsilise, seksuaalse ja/või psühholoogilise vägivalla all, mis leiab aset perekonnas, kodus (leibkonnas) või mõnes muus lähisuhtes, sõltumata sellest, kas vägivallatseja ja ohver jagavad ühist eluruumi või mitte.

1.13. Psühholoogiline vägivald –solvamine, narrimine, ignoreerimine, isoleerimine, tõrjumine, hirmutamine, manipuleerimine, halvustamine, perevägivalla pealtnägemine, emotsionaalne ükskõiksus või mõni teine käitumine lapse suhtes, mis võib kahjustada lapse psühholoogilist arengut ja heaolu.

1.14. Lapse heaolu - lapse õiguste realiseerimine ja igale lapsele iseendaks olemise võimaldamine.

II ÜLDSÄTTED

2.1. Käesolev juhend kehtestab hädaohus oleva **asenduskodu teenust saava lapse** (edaspidi **laps**) abistamise ning juhtumist teavitamise korra Sihtasutuses Taheva Sanatoorium.

2.2. Juhendi täitmine on kohustuslik Sihtasutuse Taheva Sanatoorium töötajatele ja lastele.

2.3. Hädaohus oleva lapse puhul vajab kaitset tema elu ja tervis. Hädaoht lapse elule ja tervisele võib tuleneda nii välisest keskkonnast, väärkohtlemisest, hooletusse jätmisest, seksuaalsest väärkohtlemisest, lapsele heaolu (õiguste realiseerimine ja iseendaks olemine) mitte võimaldamisest kui ka lapse enda käitumisest.

2.4. Iga inimese kohustus on viivitamatult teatada hädaohus olevast lapsest.

2.4.1. Kaitset ja abi vajavast lapsest või lapsele ohtlikust olukorrast peab koheselt teavitama Sihtasutuse Taheva Sanatooriumi kasvatajat (telefon 769 8722), sotsiaaltöötajat (telefon 769 8723) või juhatuse liiget (telefon 517 8470).

2.4.2. Kaitset ja abi vajavast lapsest saab vajadusel teavitada Valga Maavalitsusele (telefon 766 6172), politseile (telefon 110), ohvriabi töötajale (telefon 767 1981), päästeteenistusele (telefon 112) või lastebiletelefonil (telefon 11 6111).

2.4.3. Hädaohus olevast lapsest teavitaja annab helistamisel ülevaate juhtumist (lapse nimi, juhtumi toimumiskoht, juhtumi lühikirjeldus, teavitaja kontaktandmed ja muu asjasse puutuv informatsioon). 2.5. Hädaohus oleval lapsel on igal ajal õigus kontaktile Sihtasutuse Taheva Sanatoorium kasvatusalatöötaja, sotsiaaltöötaja, juhatuse liikme või lapse elukohajärgse kohaliku omavalitsusüksuse sotsiaaltöötajaga.

2.5.1. Sihtasutuse Taheva Sanatooriumi töötajate telefoninumbrid:

- kasvataja 769 8722;
- sotsiaaltöötaja 769 8723 või ;
- juhatuse liige 517 8470.

2.5.2 Sotsiaaltöötajate kontakttelefonide numbrid:

- Hummuli Vallavalitsus 767 9767 või 521 4317;
- Karula Vallavalitsus 767 9055 või 5309 0670;
- Sangaste Vallavalitsus 766 8046 või 524 7930;
- Valga Linnavalitsus 766 9944, 514 8049 või 524 7880;
- Antsla Vallavalitsus 785 5378;
- Tartu Linnavalitsus 736 1888;
- Räpina Vallavalitsus 799 9514 või 503 2985;
- Põltsamaa Vallavalitsus 766 6993 või 5343 6275
- Puka Vallavalitsus 766 9415
- Tõlliste Vallavalitsus 5819 0560
- Võru linn 785 0924

2.6. Hädaohu korral on lapse abivajadus niivõrd akuutne, et nõuab viivitamatut sekkumist, et ohtu ära hoida või lõpetada. Ohu tõrjumiseks võib olla vajalik lapse kiire toimetamine turvalistesse tingimustesse.

2.6.1 Sekkutakse järgmistes ohuolukorrast pääsemiseks:

- lapse kehalise, vaimse, hingelise, seksuaalse ning muul moel väärkohtlemise korral;
- lapse hooletusse jätmisel;
- lapse suitsiidikatse ja/või suitsiidimõtte korral;
- lapse alkoholi, narkootiliste ja toksiliste ainete tarvitamise või tarvitamisele viivate tunnuste olemasolul;
- lapse muu tegevuse korral, kui see on kahjulik talle endale või teistele isikutele.

III TEGEVUSE KIRJELDUS

3.1. Sihtasutuse Taheva Sanatoorium lapse tegevus hädaohu korral:

3.1.1. Teavitab hädaohust kas tugikasvatajat, kasvatusalatöötajat, Sihtasutuse Taheva Sanatoorium sotsiaaltöötajat, juhatuse liiget või elukohajärgse kohaliku omavalitsusüksuse sotsiaaltöötajat, vajadusel politseid, ravisutust, muud institutsiooni või isikut.

3.1.2. Kirjutab juhtumi kohta kokkuvõtte saades selle koostamisel soovi korral ja vajadusel tuge Sihtasutuse Taheva Sanatoorium töötajatelt või muudelt isikutelt ja edastab selle viivitamatult Sihtasutuse Taheva Sanatoorium sotsiaaltöötajale, juhatuse liikmele või lapse elukohajärgse kohaliku omavalitsusüksuse sotsiaaltöötajale.

3.2. Sihtasutuse Taheva Sanatoorium kõikide töötajate (teenendav personal ning majandustöötajad) tegevus hädaohus lapse abistamisel:

3.2.1. Sekkub viivitamatult, et ohtu ära hoida või lõpetada.

3.2.2. Teavitab koheselt kasvatusalaltöötajat või Sihtasutuse Taheva Sanatoorium sotsiaaltöötajat või juhatuse liiget ja vajadusel raviastutust, politseid või muud asjasse puutuvat institutsiooni.

3.2.3 Kirjutab juhtunu kohta kokkuvõtte ja edastab selle Sihtasutuse Taheva Sanatoorium sotsiaaltöötajale või juhatuse liikmele.

3.3. Sihtasutuse Taheva Sanatoorium kasvatusala töötaja tegevus hädaohus lapse abistamisel:

3.3.1. Sekkub viivitamatult, et ohtu ära hoida või lõpetada.

3.3.2. Paigutab lapse(d) turvalistesse tingimustesse kuni hädaohu möödumiseni.

3.3.3. Teavitab hädaohust viivitamatult Sihtasutuse Taheva Sanatoorium sotsiaaltöötajat, juhatuse liiget, vajadusel raviastutust, politseid või muud asjasse puutuvat institutsiooni või isikut.

3.3.4. Kirjutab juhtumi kohta kokkuvõtte ja edastab selle viivitamatult Sihtasutuse Taheva Sanatoorium sotsiaaltöötajale või juhatuse liikmele.

3.4. Sihtasutuse Taheva Sanatoorium sotsiaaltöötaja tegevus hädaohus lapse abistamisel:

3.4.1. Teavitab juhatuse liiget, lapse elukohajärgse kohaliku omavalitsusüksuse sotsiaaltöötajat, vajadusel raviastutust, politseid, haridusastutust või muud asjasse puutuvat institutsiooni või isikut.

3.4.2. Koostab juhtunu kohta kirjaliku teate ja edastab selle viivitamatult juhatuse liikmele ning lapse elukohajärgse kohaliku omavalitsusüksuse sotsiaaltöötajale.

3.5. Sihtasutuse Taheva Sanatoorium juhatuse liikme tegevus hädaohus lapse abistamisel:

3.5.1. Tegeleb saadud informatsiooni põhjal juhtumiga lapse huvidest lähtudes.

3.5.2. Teavitab juhtunu osas Sihtasutuse Taheva Sanatoorium nõukogu liikmeid, lapse elukohajärgse maavalitsuse lastekaitse spetsialisti, vajadusel raviastutust, politseid või muud institutsiooni.

3.5.3. Tegeleb viivitamatult tekkinud olukorra lahendamiseks kaasates sellesse vajadusel erinevad tugispetsialistid, raviastutused või muud olukorra lahendamiseks vajalikud isikud.

3.5.4. Teeb juhtumist kokkuvõtte ja analüüsi ning annab sellest ülevaate Sihtasutuse Taheva Sanatoorium nõukogu liikmetele, lapse elukohajärgsele kohalikele omavalitsusüksusele ja lapse elukohajärgsele maavalitsusele.

4. Koolide, lasteaedade, haiglate, kiirabi ning pääste- ja politseiasutuste töötajad tegutsevad hädaohus oleva lapse abistamisel vastavalt nende kehtestatud kordadele ja juhenditele.

IV JUHENDIGA TUTVUMINE

1. Juhendit tutvustatakse Sihtasutuse Taheva Sanatoorium töötajatele osakonna juhi poolt:

1.1. peale selle kinnitamist;

1.2. peale muudatuste sisseviimist esmasel võimalusel.

2. Iseseisvalt saab juhendiga tutvuda:

2.1. Sihtasutuse Taheva Sanatoorium sotsiaaltöötaja kabinetis (originaal);

2.2. osakondade juhtide juures (koopia);

2.3. kasvatusala töötajate ruumis peahoone II korrusel (koopia);

2.4. infostendidel (koopia);

2.5. Sihtasutuse Taheva Sanatoorium kodulehel (<http://www.sats.ee>).

3. Sihtasutuse Taheva Sanatooriumi töötajad on kohustatud esmasel võimalusel tutvuma käesoleva juhendiga.

3.1. Sihtasutuse Taheva Sanatoorium tugikasvatajad tutvustavad juhendit lastele.

V LÕPPSÄTTED

1. Käesolev juhend kuulub läbi vaatamisele ja vajadusel korrigeerimisele:

1.1. vähemalt üks kord kalendriaasta jooksul (IV kvartal);

1.2. juhendi koostamisel aluseks olnud õigusaktide ning juhendite muutmisel;

1.3. peale igat hädaohtu/vahejuhtumit.

2. Käesoleva juhendi läbi vaatamist ning korrigeerimist juhib Sihtasutuse Taheva Sanatooriumi sotsiaaltöötaja koostöös kasvatusala töötajate ja sotsiaaltöötajaga.

3. Sihtasutuse Taheva Sanatoorium sotsiaaltöötaja esitab vajadusel korrigeeritud juhendi juhatuse liikmele.

4. Juhendi kinnitab, muudab ja tunnistab kehtetuks Sihtasutuse Taheva Sanatoorium juhatuse liige.

5. Käesolev juhend jõustub alates selle kinnitamisest.